

ma giyimdeki payı % 46.61 ve kürk giyimdeki payı ise % 18.85'tir. Bunun yanı sıra, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, İran, Katar, Kuveyt, Umman, Lübnan, Mısır, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yemen gibi Orta Doğu ve Arap ülkelerine, Sovyetler Birliği, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya, Bulgaristan gibi Doğu Bloku pazarlarına girilmiştir.

Öte yandan örme ve dokuma ürünlerimiz de kullanılan lif türlerine göre incelendiği zaman birinci sırayı pamuklu ürünlerin aldığı, görülmektedir. Daha sonra sırası ile ipek, suni, sentetik lifliler, yünlüler ve en son olarak da diğer liflerden yapılmış ürünler gelmektedir.

İhracat imkanları yönünden ülkemizin üstünlüğü pamuklu hazır giyim ürünleri alanındadır. Bu üstünlüğü sağlayan, ülkemizin büyük bir pamuk üreticisi olmasıdır.

Yukarıda kısaca özetlemeye çalışılan durum nedeni ile, pamuklu giyim ürünlerinde, özellikle % 100 pamuklularda ihracat imkanları fazladır. Pamuklu giyim üretiminin yaklaşık yarısının yurt içinde tüketildiği, diğer yarısının ise ihracata yöneldiği tahmin edilmektedir. Pamuk/polyester ve viskon/polyesterlerden yapılmış giyim ürünlerinde yurt içinde tüketilen bölüm daha büyüktür. Yünlü giyim konusunda ise üretimin büyük bir bölümü, yurtdışı piyasasına dönük olarak yapılmaktadır.

Dokuma hazır giyim ihracatı yapan firmalar büyüklük açısından incelenebildiğinde, büyük bir bölümü pamuklu giyim üreten orta boy işletmelerin, aşağıdaki nedenlerden ötürü daha fazla şansa sahip olduğu görülmektedir:

— Bu tür işletmeler, moda değişiklikleri karşısında daha esnek davranabilmektedirler.

— Sigortasız ve mevsimlik işçi çalıştırabildiklerinden, işgücü maliyeti az olmaktadır.

— Dünyada spor giyim modasının yaygınlık kazanması olayı, orta boy işletmeler açısından üstünlük sağlamaktadır, çünkü bu tür giyim, çok büyük bir makine parkı ve gelişmiş teknikler gerektirmemektedir.

6. SONUÇ

Ülkemiz hazır giyim sanayinin temel sorunları şöylece belirtilebilir:

— Hazır giyim üretiminde toplam maliyetler içinde ham madde ve işçilik maliyetleri büyük bir yer tuttuğun-

dan, işletme sermayesi/yatırım oranı çok yüksek olmaktadır. Bu nedenle, işletme sermayesi sıkıntısı kendisini hissettirmekte ve bu yüzden de kapasite kullanım oranları düşmektedir.

— Ham madde (deri, kürk, pamuk, yün, sentetik, yapay lif, v.s.) fiyatlarında meydana gelen oynamalar, belirli bir dönem sonrası için fiyat verme imkanını kaldırmaktadır. Ülkemizde aksesuar (fermuar, çıt çıt ve yapışkan tela, v.s.) ve yardımcı malzeme (astar, dikiş ipiği, v.s.) üretimi henüz yetersiz olduğundan, fiyatları yüksektir. Yukarıda anlatılan ham madde ve yardımcı malzeme sorunu, ithalat yolu ile çözümlenmeye çalışılmaktadır.

— Hazır giyim sanayimiz orta kademe yöneticisi sıkıntısı çekmesinin yanı sıra, işçilik niteliklerinin düşük olmasından da zarar görmektedir. Bu sorun, hazır giyim konusundaki mesleki ve teknik eğitim veren kuruluşların sayısının çoğaltılması ile çözümlenebilir.

— Atölye üretiminin yaygın ve her türlü malın alıcı bulabildiği geniş bir iç pazarın olması nedeni ile, kaliteye gereken önem pek fazla verilmemektedir. Öte yandan belli standartlar olmadığı için, piyasada çeşitli boyutlarda giysiler bulunmaktadır. Ancak ihracatın artırılmasına paralel olarak, kalite ve standard açılarından belirli bir düzelve yoluna girilmiştir.

— Ülkemizde hazır giyim kesiminin önemli sorunlarından birisi de, tanıtım yetersizliğidir. Bu konudaki çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Tüm bu sorunlara karşın ülkemiz Avrupa pazarına yakın olması nedeni ile, diğer hazır giyim ihracatçısı gelişen ülkelere karşı bir üstünlüğe sahiptir.

KAYNAKÇA

- DPT., 1987 yılı Programı
- Özenç E., Ekim 1986. Örme Giyim Dış Pazar Araştırması, İGEME Dış Ticaret Bülteni No: 109. Ankara
- Özenç E., Şubat 1986. Örme Giyim Eşyası Dış Piyasa Araştırması, İGEME Dış Ticaret Bülteni, No: 100
- T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları
- UNCTADSecretariat, Şubat 1981, Fibres and Textiles: Dimensions of Marketing Structure, Geneva.

Tekstil Endüstrisinde Kalite ve Standardizasyon

Erhan KIRTAY

Doç. Dr.

Ege Ün. Müh. Fak. Tekstil Müh. Bl. İZMİR

*Bu yazıda standart ve spesifikasyon kavramları incelen-
dikten sonra, Türk tekstil endüstrisinde kalite standart-
larının önemine değinilmiş ve T.S.E. tarafından
yayınlanan mecburi tekstil standartları açıklanmıştır.*

QUALITY AND STANDARDIZATION IN THE TEXTILE INDUSTRY

*Having discussed first, the concepts of standard and
specification in this article, the importance of the
quality standards for the Turkish Textile Industry is
emphasized and the obligatory textile standards
published by the Turkish Standards Institute (T.S.E.)
are explained.*

1. GİRİŞ

İlk insanların dünya yüzünde çoğalıp topluluk halinde yaşamaya başlamaları insancıl duygu ve düşüncelerin de yavaş yavaş bir gelişmenin meydana gelmesine yol açmıştır. İnsan toplumlarında utanma hissinin uyanması ve bunun uygarlık seviyesi ile ilişkili olarak değişmesi insanlarda giyinmeyi aynı zamanda sosyal bir ihtiyaç haline getirmiştir. Nitekim bugün insan toplumlarının uygarlık anlayışı içinde giyim insanın maddi ve manevi varlığını tamamlayan temel bir ihtiyaç maddesidir.

Giysilerin ana malzemesi olan kumaşın dış görünüşü ve fiyatı alıcıyı, ilk planda etkileyen faktörler olmakla beraber hatasız oluşu, ütü tutması, dayanıklılığı v.s. gibi kalite ve kullanma performansı ile ilgili özellikler alıcının kararını büyük ölçüde etkilerler. Özellikle bir giysinin uzun süreli kullanımı düşünülüyorsa kalite ön plana geçen bir etken olur. Bu nedenle tekstil fabrikalarında kaliteye büyük önem verilir ve çeşitli kalite kontrolleri uygulanır.

Tekstil endüstrisinde kalite kontrolünü diğer endüstri dallarına oranla biraz daha önemli kılan bazı faktörler vardır. Öncelikle tekstil ürünlerinin hammadresi olan lifler incelik, uzunluk, mukavemet gibi özellikleri açısın-

dan çok geniş sınırlar içerisinde değişim gösterirler. Ayrıca tekstil üretimi sırasında bir işlem sonucu elde edilen ürünün diğer bir işlemin hammaddesi olması ve üretimde insan faktörünün çok fazla etkin oluşu da üretimin her kademesinde kalitenin kontrolü zorunlu hale getirmektedir.

Üretim safhasında kontrol amacıyla yapılan testlerin ana gayesi zamandan tasarruf etmek, amaçsız çalışmayı önlemek ve masrafları azaltmaktır. Bu tarif günümüzden 12 yıl önce yapılan bir sempozyumda ana tema olmakla beraber güncelliğini halen muhafaza etmektedir [Bowles, 1972].

Standart test metodlarına dayanmayan ve güvenilir test aletleri ile yapılmayan "Kalite Kontrolü" günümüzde oldukça azalmıştır. Öte yandan kalite kontrolünün üretimin her kademesinde yapılması şarttır. Bunun anlamı lif üreticisinin kendi kalitesini belirleyen lif özellikleri ile ilgili test sonuçlarını müşterisine verebilecek durumda olmasıdır. İplik imalatçısı da ürettiği ipliğin her partisi için geçerli iplik test sonuçlarına sahip olmalıdır. Örmeci ve dokumacı imal ettiği kumaşın her metresini kontrol etmeli, hataları ve hataların kumaşların neresinde ve ne tip olduğunu belirtmelidir. Son olarak konfeksiyoncu da sekiyattan önce her giysiyi tek tek kontrol etmelidir.

Yukarıda sözü edilen kontroller sonucu testlerin düzenli olarak yapıldığı işletmelerde fiziksel özelliklerin tekstil üretiminin bir sonraki safhasında yeniden kontrolü gerekmeyecektir. Bu sistemin avantajı kalite kontrolcuları tarafından tekstil üretiminin her safhasında test parametrelerinin kontrol edilerek standartlarla karşılaştırılmasıdır. Bundan başka üreticinin mamulünü test etmesi üretimin zayıf yanlarını ortaya çıkardığı gibi, düzeltilmesi gereken üretim kademelerini ve standart dışı mamulleri saptama avantajlarını da beraberinde getirmektedir.

Günümüzde teknologların ellerinde özellikle kalite ve performans hakkında niteliksel yargılamalarla bulunmaya elverişli standartlar vardır. Teknik açıdan kalitenin tanımı "tarif ve tesbit edilen spesifikasyonun sürekli korunması"dır. Bu nedenle teknologlar üretim işleminin her kademesi için spesifikasyonlar tesbit etmelidirler. Bu ise hem kalite açısından üretimin sınırlandırılmasını hem de üretimin her kademesinde kaliteyi belirleyen standartlar için sağlam bilgileri gerektirmektedir.

2. STANDART VE SPESİFİKASYON

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi standart ve spesifikasyon işletme kapsamı içinde üretim ve kalite kontrolü faaliyetlerinin yürütülmesinde etkin araçlardır. Öte yandan Standart ve Spesifikasyonun gerek iç ve gerece dış ticarete önemli bir fonksiyonu olduğu görülmektedir. Ancak çoğu zaman bu iki kavram birbirine karıştı-